

La religió: matèria de reflexió

Eugenio Trias va consagrar la seva vida, en cos i ànima, a la filosofia. A *Pensar la religión* (publicat aquesta setmana per Galaxia Gutenberg), Trias mostra una necessitat imperiosa d'apropar-se al fenomen religiós des de l'essència mateixa de la raó. Des del símbol i allò sagrat fins a

la revelació, des de l'experiència interna del subjecte fins als noms de Déu. La lectura d'aquest llibre se'ns presenta més necessària i aclaridora que mai per aprofundir i entendre el que és, indubtablement, un dels grans temes del nostre temps.

VIè Parlament Català de les Religions

Amb el títol "Signes dels temps, temps de símbols", Girona acull el 17 d'octubre aquesta trobada convocada per la Xarxa Catalana d'Entitats de Diàleg Interreligiós. Se celebrarà a diversos espais aplega activistes del diàleg interreligiós. Més informació i programa a vivarangerisena.cat/ca/parlament.

La cita de la setmana

"Captius dels que trepitgen un sòl de dogmes, sopar de gana, el nostre.

Francesc Garriga

ESTILS

Un Islam sense Déu?

Extrapolat significats a una altra tradició espiritual no sempre ajuda a entendre-la. Serveixen paraules com "religió" o "Déu" per parlar de la cosmovisió islàmica?

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

Existeixen una sèrie de prejudicis que, com bé diu la mateixa paraula, vénen abans de qualsevol judici, de qualsevol ús de la raó i la necessitat de ser equitatius, justos amb allò que se'ns presenta. Els prejudicis són la gran llosa que arrosseguem, el mur que erigim amb la vana esperança de que ens protegeixi. Amb termes com "islam" els prejudicis, sovint, ens arrosseguen per les riuades del conflicte, la por i la tergiversació. És un fet que pertoca a musulmans i a no musulmans, doncs qui més qui menys tothom apel·la als prejudicis quan es troba amb aquest mot-trampa anomenat "islam". Per què un "mot-trampa"? Perquè s'ha conformat més amb allò que diuen que és que no pas amb allò que és. Conceptes com "religió", "Déu", "dogma" o "fe" han estat generalment definits i conceptualitzats des d'una òptica homogènia. Però no tot allò que solem anomenar "religió" és una religió o es pot encabir dins d'una mateixa definició. D'aquí la necessitat de prejudicis.

El valor de la llengua

Abdelmumin Aya és un pensador sevillà especialitzat en pensament islàmic. Gran investigador de les arrels filològiques de l'àrab per poder desmuntar els tòpics, afirma: "Quan un musulmà immigrant vol traduir els termes àrabs fonamentals es veu obligat a recórrer a les identificacions forçades que van idear els que van escriure els primers diccionaris, és a dir, els missioners cristians que es van establir als països islàmics. El resultat és que un musulmà que no es replantegi la traducció de totes les paraules àrabs que utilitzi, i que vulgui comunicar la seva experiència espiritual, la única cosa que aconseguirà és predicar una mena de Cristianisme passat de moda que fa resuscitar a qui l'escolti tots els fantas-

mes del seu tenebrós passat amb l'Església: el pecat, la culpabilitat, l'infern, l'expiació...". "En els millors dels casos -continua- el compadiran, com es fa amb algú culturalment subdesenvolupat, i el tractaran com a un pobre home o dona que necessita urgentment d'una Il·lustració; i, en el pitjor, en sortiran espantats i tallaran tot vincle". Aquestes traduccions no han copsat tots els matisos de la llengua semita -basada en les arrels de paraules aparentment inconnexes, però que comparteixen un sentit comú-, i prefereixen tirar pel dret i, senzillament, adjudicar conceptes aliens (com ànima, paradís, infern, pecat, àngel, religió, resar, fe, dogma, infidel, Déu...) desenvolupats teològicament molt lluny d'aquelles terres i maneres d'entendre el món. La necessitat dels musulmans d'explicar-se en altres llengües també ha fet que utilitzessin aquests mateixos termes. Treballs com els de l'Abdelmumin Aya (amb els llibres *El islam sin Dios* o *El islam no es lo que crees*, ambdós publicats per Kairós) busquen tornar a dotar de significat termes mal traduïts. Del que es tracta, segons aquest autor, és de tornar a palpar l'islam, a assaborir-lo gràcies a aquestes famílies lèxiques que s'allunyen d'un pensament teològic ortodox per apropar-nos a l'experiència de vida semita al desert, on el llenguatge havia de ser clar i concís perquè els més humils i senzills ho entenguessin i participessin en el procés espiritual que portava aquell missatge.

Un dels molts exemples el tenim amb el mot "kafir" que s'ha traduït de manera nefasta com a "infidel". Malgrat això, si anem a la família semàntica d'aquesta paraula formada per la trilateral k-f-r trobem que els seus significats giren entorn de l'acció de tapar, d'amagar (no sempre en un sentit pejoratiu: un pagès també entra dins d'aquesta família semàntica quan tapa les llavors amb la terra; o la nit quan cobreix de fosc el dia). Per tant, el "kafir" no seria un "infidel" com es tradueix habitualment el terme, entès com al-

Arrossegar
Amb termes com "islam" els prejudicis, tot sovint, ens arrosseguen

Diferències
Les traduccions no han copsat tots els matisos de la llengua

CONSCIÈNCIA D'ARA
Cada dijous i la setmana que ve:

Una lloanxa de l'estranyesa

gu que no creu ni combrega amb el mateix que tu. A l'Islam, el kaffir no és un infidel religiosament parlant, sinó "algú que tapa la bellesa del món". Per tant, no estem en un debat ideològic ni teòric: com d'habitual en la cosmovisió islàmica, el que s'assenyala són els efectes pràctics d'aquell comportament i no la seva perspectiva intel·lectual. El terme "kaffir" com a destructor del món (i no com algú que es nega a creure en l'islam o en Déu) és tan fort per als musulmans que les llengües europees han heretat el terme: cafre (en català, castellà, portuguès, alemany...) és una persona amb comportament brutal, indigna i perillós per a la societat i per ell mateix. Un cafre no és un ateu o algú que pensi diferent a tu, sinó una amenaça latent.

El sentit original

Aquest exemple del "cafre" despullat del seu sentit etimològic per convertir-se en "infidel" (quan s'ha passat del món dels fets al món de les idees) és un més de les desenes de termes que cal replantejar per desfer-nos de prejudicis i començar un veritable diàleg. Abdelmumin Aya proposa que molts termes no es tradueixin per així no encabir-hi definicions o tòpics que no s'ajusten al sentit original. Igual que fem amb ioga o zen, amb Brahma o Budha, mantra i dharma, a l'Islam no és tan senzill extrapolat cada terme a un equivalent cristià. "Tractem els textos d'una i altra tradició sense falsos amics en el llenguatge per arribar a l'essència última de cadascuna de les vies espirituals de l'ésser humà: només així el diàleg que mantinguem després podrà arribar a ser un veritable diàleg", conclou l'islamòleg.

Si bé l'estudi filològic dels termes pot resultar una manera poc habitual d'apropar-nos a una tradició espiritual com l'Islam, cada vegada hi trobem més sentit precisament per sorgir d'una comunitat de forta tradició oral i on la paraula, revelada o inspirada, amb una llengua altament poetitzada i arrelada a la terra i a la natura, construeix un món de significats que no podem eludir tan fàcilment. Un cop submergits en aquest món lèxic podem entendre, potser, que paraules com "Déu" o "religió" fan més nosa que servei si realment volem deslliurar-nos dels prejudicis i fer allò tan musulmà de trencar amb tots els nostres idòls, també el del llenguatge. —

Un tribut a la dona musulmana

Opinió

EULÀLIA FANAR
INVESTIGADORA EN TEMES DE GÈNERE I CONFLICTE

Quan es parla d'Islam en una societat on la població majoritària no és musulmana, dos retrets vénen ràpidament al debat: dones i violència. No és l'objectiu d'aquest escrit desmentir moltes de les informacions que llegim cada dia. Però cada vegada són més les veus que denuncien una desproporció de la cobertura mediàtica entre la visió patriarcal i violenta de l'Islam i les resistències dins de la mateixa comunitat musulmana davant d'aquesta minoria. Amb massa freqüència oblidem que les primeres víctimes d'un Islam tergiversat i emmetzinat són la gran majoria de musulmans i musulmanes. Persones que no abandonen els seus principis malgrat els atacs. Si l'Islam fos aquest "enemic mundial" que sovint se'ns assegura des dels discurs racista, per què les principals víctimes, les més nombroses, són les mateixes musulmanes que no renequen de l'Islam?

Aquesta pregunta desconcerta quan la mirem des d'una òptica europea, on l'opressió feta en nom del Cristianisme va provocar el creixement imprevisible de la secularització i l'ateisme. En el cas de l'Islam, una possible resposta sigui la següent: la majoria d'aquesta població musulmana que pateix, sap diferenciar entre l'Islam i allò que es fa sota la seva bandera, però que en realitat respon a maniobres polítiques o culturals. Cada vegada són més les dones, per exemple, que construeixen un sòlid discurs igualitari sense necessitat de sortir de les referències islàmiques.

nom del Cristianisme va provocar el creixement imprevisible de la secularització i l'ateisme. En el cas de l'Islam, una possible resposta sigui la següent: la majoria d'aquesta població musulmana que pateix, sap diferenciar entre l'Islam i allò que es fa sota la seva bandera, però que en realitat respon a maniobres polítiques o culturals. Cada vegada són més les dones, per exemple, que construeixen un sòlid discurs igualitari sense necessitat de sortir de les referències islàmiques, un moviment molt heterodox i global que es recull sota el denominat "feminisme islàmic". De Senegal a l'Iran, de Marroc a Malàisia, passant per Europa i els Estats Units, aquestes dones, tant en l'àmbit acadèmic com també l'activista, desafien la cultura patriarcal sense descartar les seves creences. La propera vegada que associeem "Islam i dona", que sigui per parlar d'elles. —